

Tämä on rinnakkaistallenne.

Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat *saattavat poiketa* alkuperäisestä julkaisusta.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Matkaselkä, E., Hietämäki, J., Jylkkä, M. & Pinola, S. (3.9.2020).
Koira-avusteinen interventio tukee kehitysvammaisten toimintakykyä.
ePooki: asiantuntijablogi.

<https://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2020090367296>

Koira-avusteinen interventio tukee kehitysvammaisten toimintakykyä

Matkaselkä Elina, Hietämäki Jutta, Jylkkä Merja, Pinola Satu
Julkaistu 3.9.2020

Koira-avusteinen toiminta on vapaaehtoistoimintaa, jossa koira tuo iloa ja elämyksiä ihmisille, jotka eivät itse omista koira. Kennelliiton kaverikoirat vierailevat muun muassa lastenkodeissa, kouluissa, päiväkodeissa, asumisyksiköissä sekä erilaisissa tapahtumissa. Koira-avusteisella toiminnalla voidaan tukea kehitysvammaisten toimintakykyä, esimerkiksi hyödyntämällä vapaaehtoista kaverikoiratoimintaa.

Kehitysvammaisten toimintakyvyn tukeminen

Vammalla tarkoitetaan fyysistä tai psyykkistä vajavuutta, joka vaikeuttaa henkilön suorituskykyä, joillakin elämänosa-alueilla. Kehityshäiriöt ovat yleensä hermostollisia vammoja, poikkeavuuksia tai puutoksia. Älyllinen kehitys on estynyt synnynnäisen häiriön tai kehitysiässä tapahtuneen vamman tai sairauden vuoksi. ^[1] Älyllisen kehitysvamman lisäksi kehitysvammaisella on heikkoutta kahdella tai useammalla itsenäisen selviytymisen osa- alueella. ^[2]

Puutteellinen kokemusmaailma voi hidastaa kehitysvammaisen henkilön toimintakyvyn kehitystä, siksi on tärkeää, että arjessa on vaihtelevia kokemuksia. Kehitysvammaisen on tärkeä saada osallistua lapsesta lähtien kodin askareisiin ja tapaamisiin eri ihmisten kanssa sekä saada myös opetusta. Osallistumisessa tulee kuitenkin huomioida vammaisuudesta johtuvat erityispiirteet ja tarjota mahdollisia apuvälineitä. Rohkaisu ja kannustaminen on tärkeässä osassa toimintakyvyn kehityksessä. Uusien taitojen oppiminen voi viedä aikaa, joten on tärkeää, että yrityksestäkin keuhataan ja kannustetaan kokeilemaan uudestaan. ^[1]

Kehitysvammaisten aistitoimintojen kehittymistä voivat vaikeuttaa aisti- ja liikuntavammat. Ympäristöön tutustuminen on vaikeaa erityisesti vaikeavammaisille, sillä liikkuminen ja esineisiin tarttuminen ei ole itsenäisesti mahdollista. On tärkeää, että vammasta huolimatta kehitysvammaisille tarjotaan aistikokemuksia. Kun ympäristöön tutustuminen ei liikuntavamman vuoksi ole helppoa, tuntoaistia kehitetään muun muassa sylissä olemisen ja pukeutumistilanteiden avulla. Myös haju-, maku- ja kuuloaistin aktivoiminen on tärkeää aistitoimintojen kehittymisen kannalta. ^[1]

Eläinavusteinen työskentely

Eläinavusteinen työskentely on vakiinnuttanut asemaansa pikkuhiljaa myös Suomessa. Sitä käytetään ammatillisessa työskentelyssä kasvatusalalla, kuntoutuksessa ja eri terapiamuodoissa sekä

vapaaehtoistyössä. Eläinavusteista työskentelyä voidaan hyödyntää monin eri tavoin ja erilaisissa ympäristöissä, muun muassa hevostalleilla ja maatiloilla. Eläinavusteista työskentelyä ovat esimerkiksi ratsastusterapia, hoivamaatilan työtoiminta, koira-avusteinen toiminta ja sosiaalipedagoginen hevostoiminta.

Eläinavusteisella toiminnalla voidaan lisätä ihmisen hyvinvointia motivoivin, kasvatuksellisin ja/tai mielihyvää tuottavin keinoin. Toiminta voi olla säännöllistä, mutta usein käynnit pohjautuvat spontaanisuuteen ja niiden pituus voi vaihdella. ^[3] ^[4]

Eläinavusteisessa työskentelyssä koira on yksi käytetyimmistä eläimistä ^[5]. Esimerkiksi koira-avusteisessa toiminnassa on tärkeää, että koira nauttii työskentelystään ja ottaa itsenäisesti kontaktia ihmisiin. Toiminnan kannalta on tärkeää, että huomioidaan myös koiran hyvinvointi ja jaksaminen. ^[6] Koira-avusteiseen toimintaan osallistuvan koiran tulee olla tehtävänsä soveltuva sekä luotettava. Koira voi olla luonteeltaan joko rauhallinen tai vilkas, mutta kohderyhmä valitaan koiran käyttäytymismallin mukaisesti. Esimerkiksi päiväkodissa vilkkaimpia lapsia voi rauhoittaa hieman passiivinen koira, mutta dementiaa sairastava vanhus voi hyötyä enemmän aktiivisemmasta koirasta. ^[5]

Koira-avusteista toimintaa toteuttaa Suomessa muun muassa Kennelliitto. Kennelliiton kaverikoiratoiminta on vapaaehtoistoimintaa, jossa koiran avulla tuodaan elämyksiä ja iloa niille ihmisille, jotka eivät itse omista koiraa. Kaverikoirat toimivat ryhmissä, joissa on aina vähintään kaksi koiraa. Pääosin kaverikoiraryhmien asiakkaat koostuvat vanhuksista, lapsista ja vammaisista. Kaverikoirat (kuva 1) käyvät ilahduttamassa asiakkaitaan kouluissa, lastenkodeissa, toimintakeskuksissa, laitoksissa, päiväkodeissa, asumisyksiköissä tai erilaisissa tapahtumissa. Vierailupaikkojen toiveiden mukaan suunnitellaan vierailujen tiheyttä. Kaverikoiraohjaajien mielestä parasta antia toiminnassa on se palaute, mitä saadaan asiakkailta, joille heidän vierailunsa antaa arjessa suuren merkityksen. Joissain vierailukohteissa koiria odotetaan niin paljon, ettei vierailuista voida etukäteen edes kertoa. ^[7]

KUVA 1. Kaverikoira (kuva: Jenni Harju)

Koira-avusteinen interventio tukemassa kehitysvammaisten toimintakykyä

Koira-avusteisella toiminnalla voidaan tukea kehitysvammaisten toimintakykyä. On huomattu, että kouluikäinen syvästikin autistinen lapsi on pystytty palauttamaan todellisuuteen muiden aikuisten ja lasten kanssa. Autismin kirjoon kuuluvan oppilaan on koiran avulla helpompi harjoitella tunnetiloja, sosiaalisia taitoja sekä kehittää kommunikaatiota ja oppia sietämään aistijärjestelmiin tulevia ärsykeitä. ^[8]

Koira-avusteisesta toiminnasta saatiin positiivisia kokemuksia myös Antinkankaan kehitysvammaisten palveluasumisen yksikössä. Yksikössä toteutettiin opinnäytetyönä koira-avusteiset interventiot yhteistyössä Raahan kaverikoirien kanssa. Kaverikoiraohjaajat ohjasivat koiria siten, että jokainen asukas pääsi silittämään koiraa vuorotellen. Osaa asukkaista kaverikoirat aluksi hieman jännittivät, kun taas osa oli heti innokkaana silittämässä koiria. Jos asukas istui pyörätuolissa, kaverikoiraohjaajat nostivat koiran syliinsä, josta asukas pääsi silittämään koiraa. Asukkaiden ja koirien turvallisuus varmistettiin siten, että koirat olivat interventioiden aikana kytkettyinä talutushihnaan. ^[9]

Kaverikoirien läsnäolon huomattiin tukevan asukkaiden psyykkisen toimintakyvyn lisäksi myös fyysistä toimintakykyä. Psyykkisen toimintakyvyn parantuminen näkyi muun muassa asukkaiden

mielialan kohentumisena. Fyysinen toimintakyvyn osalta koira-avusteinen toiminta tuki asukkaiden liikkumista. Asukkaat liikkuivat mielellään koirien läsnäollessa, he muun muassa nojautuivat eteenpäin, ojensivat käsiään ja kyykistyivät silittääkseen koira. Interventioissa tehtyjen havaintojen pohjalta voidaan todeta, että kaverikoirien läsnäolo vaikutti kokonaisuudessaan positiivisesti asukkaiden toimintakykyyn. Koirien läsnäolo interventioissa rentoutti tilannetta ja toi ympärille naurua sekä iloa. Kaverikoirien läsnäolo toi tietynlaista vapautuneisuutta myös asukkaiden väliseen kommunikointiin ja vuorovaikutukseen. Myös hoitajat olivat yksimielisiä siitä, että kaverikoirat toivat iloa palvelukodille ja sen asukkaille. Kaikki jäivät odottamaan uutta tapaamista kaverikoirien kanssa ja sitä, että pääsevät silittämään pehmeää turkkia ja katsomaan iloista hännän heilutusta. ^[9]

Matkaselkä Elina, sairaanhoitaja (AMK) -opiskelija
Oulun ammattikorkeakoulu

Hietämäki Jutta, sairaanhoitaja (AMK) -opiskelija
Oulun ammattikorkeakoulu

Jylkkä Merja, lehtori, hoitotyö
Oulun ammattikorkeakoulu

Pinola Satu, lehtori, hoitotyö
Oulun ammattikorkeakoulu

Artikkeli perustuu opinnäytetyöhön:

Hietämäki, J. & Matkaselkä, E. 2020. Koira-avusteinen interventio kehitysvammaisten palveluasumisen yksikössä. Oulun ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2020051812161>

Lähteet

[1] Kaski, M., Manninen, A. & Pihko, H. 2012. Kehitysvammaisuus. Helsinki. SanomaPro.

[2] Kaski, M. 2002. Kehitysvammaisuuden kuva. Finnanest. Hakupäivä 12.4.2020.
http://www.finnanest.fi/files/sulat_kaski.pdf

[3] Salovuori, T. 2014. Luonto kuntoutumisen tukena. 1. p. Tampere: Mediapinta.
^Ikäheimo, K. 2015. Eläinavusteisen työskentelyn määritelmiä ja termejä (AAA ja AAT). Teoksessa K. Ikäheimo (toim.) Karvaterapiaa: Eläinavusteinen työskentely Suomessa. 2. p. Helsinki: Solution Models House.

[4] Lundell, K. 2015. Koira-avusteinen vapaaehtoistoiminta – kokemuksia ja ajatuksia (AAA). Teoksessa K. Ikäheimo (toim.) Karvaterapiaa: Eläinavusteinen työskentely Suomessa. 2. p. Helsinki: Yliopistopaino.

[5] Kahilaniemi, E. 2016. Eläinavusteinen interventio – asiakkaan toiminnallisuuden tukeminen koira-avusteisin menetelmin. 1. p. Tampere: Viestipaino.

[6] Muros, T. 2013. Suomen Kennelliiton kaverikoiratoiminta. Teoksessa K. Ikäheimo (toim.) Karvaterapiaa: Eläinavusteinen työskentely Suomessa. 2. p. Helsinki: Yliopistopaino.

[7] Latvala-Sillman, P. 2013. Kasvatus- ja kuntoutuskoira autismiluokassa. K. Ikäheimo (toim.) Karvaterapiaa: Eläinavusteinen työskentely Suomessa. 2. p. Helsinki: Yliopistopaino.

[8] Hietämäki, J. & Matkaselkä, E. 2020. Koira-avusteinen interventio kehitysvammaisten palveluasumisen yksikössä. Oulun ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Hakupäivä 29.5.2020.
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2020051812161>

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2020090367296>